

NAŠIH ŠEZDESET ZAJEDNIČKIH GODINA ŠUMARIJA VRBOVEC I JEDAN ALBERT

AUTOBIOGRAFSKI
ZAPIS

Ja sam Albert. Nosim ovo ime malo više od spomenutih 60 godina, ali ova je priča o tome kako smo prije šezdesetak godina gotovo istodobno krenuli u ozbiljno življenje ja i moja šumarija. Imalo bi se podosta toga napisati i o mom djetinjstvu i o momaštvu, koje se proteglo upravo kroz teške i opasne četrdesete godine prošloga stoljeća. Ali to je druga priča, a u ovoj ostanimo na tome da ispričam kako je to moja šumarija nastajala, a tako i da pojasnim i sebi i drugima, recimo svojim potomcima, slučajno (?) također šumarima, kako smo se to zapravo našli u šumarstvu.

U mom slučaju moramo poći od relativno neukoga seljačkoga sina iz siromašne obitelji koju je dosta skromno, ali pošteno i bogobožno vodila sitna, odlučna žena – majka Jalža, koju smo svi do njezine smrti oslovljavali sa "Vi". A toliko smo ju i poštovali. Provela je ona cijelu obitelj kroz jad i bijedu svjetskoga rata, no muža Aleksu, koji je rat proveo vrlo zaposlen – bio je seoski grobar – izgubila je odmah nakon rata od podmukloga raka. Njoj je ostalo da gotovo bez ičega, sama, izvede na životni put čak četiri sina, prehrani ih u teškim vremenima, a i da im da u ruke bar nekakve zanate i nekakav kruh.

Jednu životnu priču mladoga čovjeka najzgodnije je započeti kad dotični odraste, postane čovjek. A to je tada bilo – kad odsluži vojni rok. Mene je JNA dohvatila upravo 1951. i nakon "samo" 18 mjeseci, dakle sad već 1953. vratio sam se kući i to ne baš neuk – odredilo me za vezista, naučilo me telegrafiju, a i dosta o radiotehnici – vrhunskim komunikacijskim tehnologijama onoga doba. A po izlasku odjednom sam se našao u malom siromašnom selu bez imanja od kojega bi se moglo živjeti, bez prave struke – tek s četiri razreda osnovne škole – bez zaposlenja.

Sa šumarstvom u tom trenu nisam imao ama baš nikakve veze, osim koliko ima svaki normalni seljak koji živi u selu praktički pored šume. No o tom "šumarenju" ovdje nećemo pisati ...

Tada to naravno nisam znao, ali u istoj toj 1951. godini u Vrbovcu je pomalo nastajala moja buduća šumarija koja je početno trebala okupiti tek nešto "nacionaliziranih" šuma oko Vrbovca – zapravo uzetih crkvi (Popovača), odnosno veleposjedniku Predoviću (istomu onomu čija je bila i mesna industrija i sve oko nje u Vrbovcu). Šumarija je tada imala tek upravitelja – i to nekoliko njih u kratkom vremenu: nekoga inženjera Žegarca koji je brzo otišao, potom mladoga tehničara Dragu Lončarevića, a osim upravitelja tek administratoricu Blanku Mihaljić i dva lugara – Zobeca i Kantolića. Pavao Vojt postao je upravitelj šumarije krajem 1952, a ja sam upravo njega i zatekao u šumariji kao upravitelja.

*Mladi lugar Albert radi na uzimanju izvrtaka
Presslerovim svrdlom*

Osim to nešto šuma oko Vrbovca prvo znatnije proširenje Šumarije Vrbovec bile su dvije šume upravo oko moga sela: dio Novakuše južno od bjelovarske ceste i Bukovac. Znakovito je da sam rođen, a i gotovo cijeli život preživio stotinjak metara od jedne, a dvjesto od druge šume. No tada mi to još ništa nije značilo – nisam ni znao da je nastala nova šumarija, pa ni što je to šumarstvo.

No u nove šume uskoro je bio "instaliran" i novi lugar – Đundek je došao iz Repaša i nastanio se u Hagnju. I sad je vrijeme da se mladi Albert konačno sretne sa šumarstvom. Nova je šumarija, a novi je lugar dobio zadatak i krenuo u obnovu šuma, odnosno u prvu sječu u tim šumama. Nije tada bilo nikakvih sjekača u šumariji, pa ni nikakvih šumskih radnika po selima. Lugar je jednostavno krenuo po selima i u Hagnju oko Viktora Rebića okupio tročlanu radnu brigadu, a u Kapeli čak i brojniju – petočlanu. Ja sam bio najmlađi u brigadi, a tu su još bili i moj stariji brat Ivan, naš ujak Martin Koščak i naša dva susjeda Ivan Žerjavi i Tonč Tomac.

Osposobljavanje za rad, zaštitna oprema, rad na siguran način, osiguranje, mehanizacija ... ma zaboravite. Pogodili smo se s lugarom za odjel u Novakuši, prikupili ponešto što boljih sjekira, ali i nabavili vrhunsko dostignuće tehnike – pilu amerikanku do dva metra. Koliko nam je ta pila značila, govori i to da smo za svako brušenje staromu Žerjavu, inače majstoru tišljaru, rado nakresali voz granja da bi ju nabrusio kako teba.

A mora se reći da smo svi mi bili mladi i zdravi ljudi u punoj snazi. Osobito dvojica Ivana koji često nisu imali strpljenja čekati da se prepile oblice, pogotovo rudnoga drva, već su stvar po kratkom postupku obavili sjekirama.

– Ma vrag vas ... i kamo da sad udarim kubaturu! – znao ih je kuditi Lončarević kad bi došao preuzimati robu.

A sigurnost na radu? Možda najbolje o tome kazuje slika sa zaustavljenim stablima. Naravno da nismo imali ni konja ni išta čime bismo ih potegli, a nije se moglo ničim ni podrezati deblo. I ovdje opet nastupa "podmićivanje" – ali sad kutija cigareta momu hrabromu (ili ludomu?) bratu. Iva se bos po kosom zaustavljenom hrastu uzverao u krošnju, prešao na stablo koje ga je zaustavilo i jednostavno potkresivao grane dok stablo nije palo. Znao se držati za stablo rukama i nogama kad se zaljuljalo po padu zaustavljenoga.

I sad tu ide priča koja će biti važna u događajima koji slijede. Svaki dan-dva dolazio je u sječinu lugar Đundek i "anljegao" trupce. A izgleda da je i njemu to bilo dosta novo, a nije mu ni "ležalo". Seljačko pak umijeće bilo

je naviklo s drvom – ta mnogi komad su iznijeli iz šume, pa i sami istesali i gredu i rog. I tako se jednom prilikom mladi žutokljunac Albert usudio pred samim upraviteljem osporiti lugarevu odluku o krojenju. Lončareviću baš nije bilo pravo što se prigovara njegovuugaru, ali morao se složiti s mojim prijedlogom, pa me ispitao kako bih prerezao ovdje, kako iskrojio tamo ... i oslobodio Đunđeka obveze svakodnevnoga dolaženja i prikrojavanja.

I tako ide vrijeme, Meštrićeva brigada dovršila je jedan odjel, prešla u drugi i pomogla Rebićevima dovršiti i njihov odjel i posao je bio gotov. Isplatio nas i – doma! Došla zima, posla nema i što ću? Nasjekao ja ljeskovine, raširio materijal po cijeloj sobi i primio se pletenja košara. Jednu košaru dnevno mogao sam isplesti, dalo se i prodati. A košara je bila pola dnevnice u šumi. A još kad se onaj ostatak od lješćine razgori u gašparu – užitek u hladnoj zimi ...

Kad eto ti Đunđeka u kuću:

– Što radiš, košare?

– Pa mora se, nema posla ...

– A bi li ti bio meni pomoćnik? Doduše privremeno, dok traju sječine i dok imam pravo na pomoćnika! Nije to bilo ništa za stalno, ni radni odnos ni staž ... Ukratko, odmah mi je dao zelenu lugarsku dolamicu i čekić, obukao

Ugođaj u Kapeli pedesetih godina

Na slici nije Albert, ali se u pozadini naslućuje šuma Novakuša

sam se i odmah smo otišli u Novakušu skroz do iza Gloga, pa šumom sve do Stare Kapele i nazad doma. Pješice, naravno.

– Eto, to ti je lugarija, imaš svaki dan napraviti ovaj krug, saznati i prijaviti sve što se u šumi dogodi.

Tako je to onda išlo. Čas posla postao sam ja Đunđekov pomoćnik usprkos prigovaranjima kod prikrajanja. Ili valjda baš zbog njih! Meni dobro, dobio sam kakav-takav posao, a bogme i dolamicu.

I dobro je to meni išlo. Držao sam situaciju pod kontrolom, nitko nije mogao mrdnuti po Novakuši, a da ja to nisam saznao. Potrajalo je to nekoliko mjeseci, završile se sječine, Đunđek je izgubio pravo na pomoćnika i – gotovo. Albert, možeš doma! A mene su u selu već svi smatrali lugarom, i to strogim lugarom ... No srećom, ova nezgodancija trajala je samo jedno ljeto, već najesen te 1955. evo mene opet u šumariji, i to za stalno.

Šumarija se očito dalje razvija, razmišlja se o kadrovima i o – obrazovanju. Dakle, lugarska škola u Novoj Gradiški, zapravo u dvorcu u Cerniku. Šumarija je već 1955. poslala tamo Ocvirka, koji je ipak bio stariji. Nekako bi sljedeće godine bio na mene red, ali ... ništa. Nisam ja tada znao kako to ide, sve dok mi nije Đunđek otvorio oči: Učlani se u Partiju! Je, sad to izgleda malo neobično i "nategnuto", ali ... učlanio sam se, Lončarević, koji je uvijek bio u nekim "strukturama", malo je intervenirao i Albert je upućen u lugarsku školu. Kako je već prošlo vrijeme upisa, uključuje se osobno upravitelj Motal, pali svoj službeni Puch (motor, ne auto!), čak navlačimo i motoristička odijela jer ipak je već jesen ... U Cerniku smo pronašli direktora škole Komljenovića koji nam je pojasnio da su sva mjesta zauzeta, ali da se zna dogoditi da poneki đak odustane pa će me rado ubaciti. Nevjerojatno je koliko su svi ti ljudi u školi – od direktora pa potom profesora Gavranića, Petrovića, Šimića, iako im je to bio samo dodatni posao, bili dobri prema nama i stvarno nam htjeli pomoći. I da nešto naučimo, ali i da postanemo dobri mladi ljudi i stručnjaci, pa i da nam u vrijeme školovanja bude što ugodnije. Iako sam zakasnio na upis i pokušavao se ubaciti malo "preko reda", direktor nije propustio "došapnuti" mi još pred Motalom da se škola počine "puniti" iduću nedjelju i da svakako dođem što ranije, pa ću odmah znati je li tko odustao, ali ću moći i birati sobu gdje ću se smjestiti. I došao sam zaista prvi u nedjelju, već se znalo da je nekoliko kandidata odustalo – znači, upao sam. I odmah sam odabrao sobicu na prvom katu između dviju učionica. Ona je bila kao najbolja jer smo gotovo iz kreveta mogli "prislušivati" predavanja i stjecati "dodatna" znanja. Istina je zapravo bila da je bila jako pogodna za kartanje.

Da, učili smo u toj školi dosta toga, još i sad se sjećam mnogih stvari, recimo čak i latinskih naziva biljaka koje je toliko volio profesor Šimić, a koje mi zaista nisu trebale u poslu. No istodobno još više od učenja tamo smo se – kartali. To sam nastavio cijeloga radnoga vijeka i valjda ću kartati sve do kraja.

Eto, od Gradiške mnogo se toga promijenilo, nakon jedanaest mjeseci postao sam "školovan" lugar i mogao sam početi ozbiljno raditi.

Sada je vrijeme da mladi lugar dobije svoju lugariju, i tu dolazi zgodna priča s Ocvirkom, ženidbom i – zatvorom. Naime, oslobodila se lugarnica na Fuki, što je i meni, ali i Ocvirku bilo više nego zanimljivo. Pa radi se o našoj domaćoj lugariji, a i sama lugarnica samo nam je nekoliko kilometara od kuće. I Motal je odlučio – tko se prvi oženi ide u lugarnicu – to je ipak za obiteljskoga čovjeka. I tu nastaju komplikacije, uglavnom za Ocvirka. Otvoreno sam mu rekao da se ja, tako mlad i zgodan, pa još lugar, mogu oženiti kad god hoću. Znao sam da može i on – već se naveliko "motao" oko Zlate Žerjavove, moje susjede. No znao sam i ja kao i on da od njegove ženidbe ne može biti ništa. Ocvireka je zbog izvjesnih okolnosti upravo čekao – zatvor! I on je već napravio sve planove da se okući i useli u Fuku, a sad će mu jedan žutokljunac preoteti lugariju i pokvariti cijelu životnu priču. Jest, bili smo već odrasli i ozbiljni ljudi, ali čovjek je plakao od muke. I šta sam mogao. Spakovao sam svoj drveni vojnički kovčeg i ujutro "raportirao" Motalu:

– Šefe, s Ocvirkom je situacija takva i takva i ja preuzimam – Poljanski lug!

– Dobro, bogatiisusa, ako je tako, evo ti Gotala (on je tada čuvao privatne šume), on ti sve zna o tim šumama. Preuzmi lugariju od Kantolića, popišite sve narazriješene štete i što ne nađete, on odgovara.

I počela je tako moja lugarska karijera u Poljanskom lugu s puno problema i neraščićenih stvari. Puno mi je pomogao Gotal, a i Joso Crnković, koji je sudjelovao u primopredaji.

Stanovao sam u novoj šumariji i osim lugarskoga posla, baš kao i ostali lugari, radio sam sve i svašta. Sjećam se da su sve nas mlade lugare potrpali ujutro u džip i otpremili na stanicu u Gradec da utovarimo vagon drva prije nego bismo otišli u šumu na svoj posao. Valjda nas je tako isprobavalo hoće li koji odustati jer nas je bilo previše.

Prošlo je tako nekoliko godina u lugarenju oko Vrbovca, pa se 1960. otvorila nova prilika – Đuka Kos je postao "kontrolni" pa je napustio Varoški lug, a kako je to meni kao bilo bliže, opet dolazi Motal sa svojim:

Uspomena na lugarsku školu u Cerniku, desno čući Albert Meštrić, iza njega stoji Josip Ivezić, lugari Šumarije Vrbovec

Selidba u lugarnicu Marinkovac

– Ako si nađeš zamjenu i ako se oženiš, onda ideš u lugarnicu u Marinkovcu i preuzimaš Varoški lug.

Prvo je bilo lako rješiti: Gotal je jedva čekao da pređe u državnu šumariju. Ali tu se i Štef Kos baš vratio iz lugarske škole u Gradiški (poslije mene tamo je bio Ćiro Levanić, a on je bio četvrti), no on je odmah “prosljedio” u Karlovac u Šumarsku školu, pa su nam lugarije ipak ostale.

Drugi Motalov uvjet bio je još lakši – bilo mi je ionako vrijeme za ženidbu. I tako smo se vjenčali ja i moja Trezika krajem te 1960. i već 10. veljače po gadnom snijegu evo nas u Marinkovcu.

Tu je krenuo lijep život. Mlada žena i friška familija – stigao je vrlo brzo i novi šumar – mali Branko – sve to u lijepoj i prostranoj lugarnici na kraju sela. A posao je bio još ljepši. Ta cijeli Varoški je imao samo tri ulazna puta tako da ga je bilo jako jednostavno čuvati. Osim mene lugar je tu bio i Ivan Đurić iz Dubrave, a imali smo i sjajnoga pomoćnika Biruša u Mostarima. Imali smo dosta vremena i Motal je bio voljan davati nam i dodatne poslove, naravno i platiti dodatno, pa smo ja i Biruš radili sve što je trebalo – šiljili i tesali pilote kad se radio most kod kućice, zabijali i lakirali lamperiju na kućici ... Sve je to Đurića jako ljutilo. On nije bio baš od posla, a bilo mu je krivo što dobije manju plaću od nas.

Kad se tih godina pojavila u šumariji i prva motorka – nova štilovka, Motal igra na sigurno i angažira provjerene kadrove: Ćiro i ja preuzimamo u dodatno vrijeme sječinu u Bukovcu i prvi put rušimo novom i moćnom Controm. Mi samo obaramo i režemo, a ljudi sami cijepaju i slažu drva. Željni ljudi drva pa sve može. Bilo je tu i jela i pila, pa je čak naišao i dubravski fotograf Mijacek. Otud nam i ova fotografija.

Albert i Ćiro, sječa i izrada s Controm

I tako sam svoju priču doveo do polovice šezdesetih. Život je išao dalje, sagradio sam novu kuću u Kapeli na djedovini i napustili lugarnicu u Marinkovcu. Umjesto nove lugarije došla je Mikušova radna brigada i posao poslovođe, a umjesto jedne Contre desetine raznovrsnih štilovki i mekulovki. Došli su i bjelovarski kamioni, pa šumarijski traktori ... Sa svim time dolazile su i nove dogodovštine i nove “situacije”. Recimo, kad sam Ivu Maleka, tada šefa mehanizacije, jednom istjerao iz sječine jer je htio uzeti timberdeka baš kad smo nekako uspjeli s njim nešto napraviti. On se pametan odmah povukao i potom požalio Motalu da je onaj pijanac Albert bezobrazan i svašta si dopušta.

– Ali Albert uopće ne pije! Nešto drugo je u pitanju.

Albert se samo borio za svoj posao i svoju radnu brigadu da bismo imali što bolji učinak.

Ukratko, ostao sam u šumi cijeli radni vijek i početkom devedesetih otišao u penziju, čak i malo ranije nego što je trebalo. Ali bila je to devedeset-prva, sve se promijenilo, uskoro će otići i moj upravitelj, a djeca, ona mala "derišta", iznenada su postala inženjeri. Šumarski inženjeri! Najbolje da mi još dođu u šumariju pa da mi šefuju! Ne, šalim se – vjerojatno bih i s njima nekako izišao na kraj da su uopće došli u "svoju" šumariju. A nisu. Taj je trenutak jednostavno bilo baš pravo vrijeme da se završi jedna lijepa životna priča.

A moja šumarija? E, ona očito ide dalje ...

Tako, potrošio sam vam već puno stranica i slobodno možete prigovoriti previše njih na neke nebitne stvari tamo s početka, a zanemario ono novije. Ali ovi "noviji" događaji baš i nisu neka velika povijest – previše ih se ljudi sjeća. Zato ću ovdje završiti i samo se na kraju "filozofski" zapitati: Kako jedna dolamica, momački prigovor lugaru, ili što već ... može odrediti da se seljački sin prometne, bar si tako ja utvaram, u jednoga ozbiljnoga lugara i cijeli život posveti šumi. Ili kako to može biti da iz istoga razloga hrvatsko šumarstvo osim toga lugara dobije još dva druga inženjera, koji će valjda kroz život opet nešto korisno napraviti za to šumarstvo. Jer, da sam ja na nekom životnom raskršću samo malo skrenuo od šumarstva, gotovo sigurno ni Branko ni Zdravka sad ne bi bili šumari. Ali – to je valjda život.

Oko kućice u Varoškom lugu uvijek je bilo veselo...

... ali i radno. Lugarima nikad nije manjkalo lijepo i vrijedne pomoći.

Albert i njegova radna brigada: slijeva Gajo Čavić, Mirko Premerl, Josip Babić, Stjepan Špicar, Albert Meštrić, poslovođa, Viktor Rebić, Stjepan Ožeg, Ivan Štefanić, Stjepan Dreta i Janko Mikuš.

Tko bi tada mislio da će mladi Albert s upraviteljem Motalom prijeći cijeli put od pješaka do rakete. Albert, Motal i drugi radnici Šumarije u Rusiji.

Kako sam upoznao Motala

Bilo je to u proljeće 1954. Moja "čuvena" sjekačka brigada u Novakuši se "namjerila" na stari hrast koji je bio zaista golem, a šupljina u njemu tolika da se čovjek može skloniti. I kako ga sad mi jadnici možemo oboriti! Amerikanka ne može ništa pa se dečki uhvatili sjekira i raspali. Udri tko gdje stigne pa kam' padne – padne.

I pao je – čulo se do sela kad je tresnuo. A mi svi ponosni i sretni što smo spustili toliki hrast. Da bi se bolje čulo, dodao sam i ja nekoliko hitaca iz "pištrole" koju sam tada imao. I nije prošlo puno, kad eto ti nepoznati čovjek u šumu.

– Šta se događa? Kakav je to hrast, kako ste ga oborili? Tko je pucao?

Nitko ga nije poznavao i bilo nam je malo čudno što je uopće dolazio u šumu i što nas ima ispitivati. Otkrio se na kraju:

– Znate li vi tko sam ja?

– Ne znamo!

– Ja sam upravitelj šumarije!

– Opa!

– Ali mi radimo za Vojta!

– A ne, ja sam zamijenio Vojta i sad sam ja upravitelj.

I bio je sve od toga susreta u šumi pa do kraja 1992. godine – više od 38 godina. To je bio naš prvi susret. Tada nisam ni slutio da će mi taj čovjek biti šef cijeli moj, a gotovo i njegov radni vijek.

Zapisao Branko Meštrić